

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ระดับการศึกษาที่มีความสำคัญมากก็คือระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะเหตุว่าเป็นการศึกษาระดับเดียวเท่านั้นที่ประชาชนส่วนใหญ่หรืออาจพูดได้ว่าประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับพื้นฐานนี้ และการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามสมควรแก่วัยและความสามารถได้ สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523) อันเป็นแนวทางที่จะทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาระดับประถมศึกษาจึงนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนากำลังคนส่วนใหญ่ของประเทศ (ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์, 2524)

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบโดยตรงและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับนี้ ได้ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในรายละเอียดกลดลงมา มีข้อมูลจากหลายฝ่ายชี้ชัดว่า หลักสูตรยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถพึ่งตนเอง และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษา จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้

สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและความต้องการทางค่านิยมเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กรมวิชาการ, 2532)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีจุดหมายเพื่อให้การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของคนในฐานะพลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต หันต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข (กรมวิชาการ, 2532)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ให้ความสำคัญเสนอแนวทางดำเนินการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหลักสูตรฉบับเดิมไม่ได้เสนอไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกต่อการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนสามารถเห็นแนวทางของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยกำหนดแนวทางดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน เชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ทิศทางและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สอดแทรกการอบรมค่านิยมธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน (กรมวิชาการ, 2532)

จากการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการต่าง ๆ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518) กล่าวว่า การศึกษาที่พึงประสงค์ จะต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตนมีส่วนร่วม

สามารถนำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหา พร้อมทั้งเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยให้กลมกลืนกับธรรมชาติ และเพื่อให้การจัดการศึกษามรรลุตามความต้องการดังกล่าว นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงพยายามคิดค้นหาวิธีการจัดการศึกษาใหม่ ๆ วิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เราเรียกว่า นวัตกรรมหรือนวัตกรรม (นิพนธ์ ศุขปรีดี, 2519) ซึ่งความจำเป็นที่จะต้องนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ในกระบวนการให้การศึกษา ก็คือ ความพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ วิธีดำเนินงานด้านการให้การศึกษา ให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น (ทวีป อภิสัทย์, 2522) คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนไว้หลายประการ ประการหนึ่งก็คือ การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาทั้งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาจะเกิดผลสำเร็จได้นั้น จะต้องสอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกระบวนการเรียนการสอน แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้มีการกำหนดนโยบายอย่างแจ่มชัดที่จะเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ความเจริญงอกงามทางคุณธรรมและสุขภาพอนามัย มาตรการที่จะตอบสนองนโยบายดังกล่าวก็คือ การพัฒนาเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนการสอนให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยนวัตกรรรมใหม่ ๆ มาใช้ และมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529) มาตรการดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ระเบิด ภาวิไล (2518) ที่เสนอไว้ว่า รัฐจะต้องระดมทรัพยากรเท่าที่จะหามาได้นำมาใช้ และจะต้องหาวิธีการจัดให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด การที่จะปฏิบัติเช่นนี้ให้ได้นั้นจึงสมควรที่จะต้องนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ ทั้งนี้จะต้องเลือกสรรนวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของเราเอง จึงจะใคร่รับประโยชน์อันพึงประสงค์

แนวคิด วิธีการ หรือสิ่งใด ๆ ก็ตามที่จะถือว่าเป็นนวัตกรรมได้นั้น ทอฟเฟลอร์ (Toffler, 1969 อ้างถึงใน สวัสดิ์ อนุภาค, 2517) ได้ให้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ค้นพบหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (Creative) และเป็นความคิดที่สามารถทำได้หรือปฏิบัติได้ (Feasible Ideas) หรืออาจเป็นการปรุงแต่งของเก่าให้ใหม่ เหมาะสมกับกาลสมัย นำมาใช้ในวงการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ใ้ผ่านการทดลอง การปรับปรุงพัฒนา (Development) สามารถนำไปใช้ใ้ได้อย่างจริงจัง (Practical Application) จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

3. มีการนำไปปฏิบัติจริงและเผยแพร่ไปสู่ชุมชนในสังคม (Diffusion Through Society)

นวัตกรรมการทางการศึกษาที่มีการเผยแพร่ในประเทศไทยในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น นวัตกรรมการทางการศึกษา 6 ประเภท คือ (สุนันท์ บั้พมาคม, ม.ป.ป.)

1. นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นระบบการศึกษา
2. นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นหลักสูตร
3. นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นการเรียนการสอน
4. นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา
5. นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นการวัดและประเมินผล
6. นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นการบริหารงานการศึกษา

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาใ้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ตามความต้องการของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) นั้น ควรใ้มีการนำเอา นวัตกรรมการทางการศึกษามาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับที่ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529) ใ้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาวิธีการเรียนการสอนใ้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จะต้องนำเอา นวัตกรรมการทางการศึกษามาใ้ และ นวัตกรรมการทางการศึกษาที่นำมาพัฒนาการเรียนการสอนนี้ เรียกว่า นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นการเรียนการสอน ซึ่งหมายถึงการนำแนวคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่ ๆ มาใ้ในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ทาอยู่ในปัจจุบันใ้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้แนวคิด วิธีการ หรือสิ่งใด ๆ ก็ตามที่เคยใ้ในอดีต หากนำมาใ้ใหม่อย่างใ้ผลก็ถือว่าเป็น นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนด้วย นวัตกรรมการทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนใ้แก่ การสอนเป็นคณะ การสอนใ้ใช้ชุดการสอน การสอนใ้โดยแบ่งใ้เกิดออกเป็นกลุ่ม ความความฉับ ความสามารถและความสนใจ การสอนใ้ใ้เด็กเก่งสอนใ้เด็กอ่อน การ

สอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2520)

ลัดดา สุขปรีดี (2522) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักกิจกรรมทางการศึกษาค้นคว้าการเรียนการสอนไว้ 7 ประการ คือ

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล
2. ช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนและทุนแรงของครู
3. ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างครูกับนักเรียนได้รวดเร็วขึ้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี
6. เปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอนความรู้มาเป็นผู้ชี้แนะทาง และจัด

โปรแกรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน

7. ส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการสอนไม่ได้มุ่งเนื้อหาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นวิธีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตามนักกิจกรรมทางการศึกษาค้นคว้าการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรต้องการ และลดปัญหาการเรียนการสอนลงได้นั้น จะต้องคำนึงถึงปัญหาค้นคว้าการเรียนการสอนและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละสถานที่ ทั้งนี้เนื่องจากนักกิจกรรมทางการศึกษาค้นคว้าการเรียนการสอนอย่างเดียวกัน เมื่อนำไปใช้ในสถานที่ที่แตกต่างกันอาจปรากฏผลไม่เหมือนกันได้ ดังนั้นผู้ที่จะนำนักกิจกรรมทางการศึกษาค้นคว้าการเรียนการสอนไปใช้ ควรได้ศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดของแต่ละสถานที่นั้น ๆ พร้อมทั้งกระทำให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สุมิตร คุณากร, 2523) ผู้บริหารจะต้องสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้ผู้ใฝ่หาค้นคว้ามีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีกำลังใจที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลงหรือนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2532) และประการสำคัญที่สุดควรได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่ายโดยเฉพาะตัวครู (กรมวิชาการ, 2520) ทั้งนี้เนื่องจาก ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูเป็นผู้นำและมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดหมายที่วางไว้ (กรมสามัญศึกษา, 2511)

ครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดในช่วงที่อยู่ในโรงเรียน พฤติกรรมของครูและนักเรียนในห้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอดเวลา พฤติกรรมการสอนที่ดีย่อมมีปฏิริยาผลลัคนให้พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนดำเนินไปในทางที่ดี (กรมวิชาการ, 2521) การสอนของครูจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ หากครูมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในการสอน เอาใจใส่ต่อการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร รู้จักเลือกสรรเทคนิควิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเนื้อหาวิชา รู้ว่าเมื่อใดจะใช้กิจกรรมการแสดงผลบทบาทสมมุติ หรือใช้สถานการณ์จำลอง ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ย่อมจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความมีประสิทธิภาพอย่างแน่นอน (พะเยา ปาลวัฒน์, 2526)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการนำสิ่งใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมทางการศึกษาค้นการเรียนการสอน เข้ามมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น (กรมวิชาการ, 2520) ครูเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา เป็นตัวจักรสำคัญของกระบวนการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมด (น้อมศรี แงหาญ, 2521) แต่การที่ครูจะนำนวัตกรรมทางการศึกษาใด ๆ มาใช้ ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจและทัศนคติของครูที่มีต่อนวัตกรรมทางการศึกษานั้น ๆ เป็นสำคัญ ดังที่ สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์ (2522) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ จะบรรลุผลสำเร็จได้ และก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริม และการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครู ซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตรคุณากร (2523) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำนโยบายของการเปลี่ยนแปลงไปปฏิบัติให้เกิดผล หากครูไม่ให้การยอมรับและความร่วมมือแล้ว การเปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอน หรือการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการดำรงอยู่และ

การดำเนินชีวิตที่ดี ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ทั้งในทำนอนามัย ประชากร การเมืองการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพปัญหา กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ, 2532)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้กำหนดจุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2532)

1. มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติตนถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจ ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่หาความรู้ อยู่เสมอ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดี
3. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
4. มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางสังคม
6. มีความเข้าใจเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
8. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ

การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามความมุ่งหวังของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมทั้งทางสังคมและเทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่งที่อยู่รายล้อมตน มีความคิด สติปัญญา สามารถแก้ปัญหา พัฒนาและปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวยุคและสิ่งแวดล้อม

ผู้รู้จุดหมายปลายทางอันชอบธรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงควรให้มีการยืดหยุ่นไต่ถามสภาพของท้องถิ่น ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่มุ่งฝึกต้องสอดคล้องกับวัย ระดับชั้น และความสนใจของผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงแต่ฟังการบรรยายหรืออ่านหนังสือจบเล่มเท่านั้น (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.) ซึ่ง ริงสรค์ นุชยะมา, 2522) ได้เสนอแนวปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรหรือครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติไว้ 4 ข้อคือ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรยืดหยุ่นไต่ถามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ครูผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาของตนเองและท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาเลือกวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เน้นการสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม สืบสวนสอบสวน
3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเอกัตมบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้
4. การกำหนดเวลาเรียนในแต่ละเนื้อหาวิชา ให้โรงเรียนจัดเป็นช่วงสั้นหรือยาว ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน

เป็นที่ทราบกันดีว่า ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดก็คือ ครูผู้สอน ครูคืออัญญาแจกออกสำคัญที่จะชี้นำหลักสูตรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ให้สอดคล้องกับหลักการและบรรลุดุจประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และปรับบทบาทของตนเองมาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ เป็นหัวเรือใหญ่ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ครูจะต้องกำหนดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างหลากหลาย (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.) จัดสภาพ

การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด ได้แก้ปัญหา และได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ อันอาจจะประสบในชีวิตจริง (สุมิตร คุณากร, 2520) ครูไม่ควรปล่อยให้ผ่านไปกับการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนฟังครูบรรยายหรืออ่านแต่หนังสือเท่านั้น แต่ครูควรให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมและฝึกฝนตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สามารถแสวงหาความรู้อย่างมีระบบ ทั้งทางค่านิยม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม ตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเลือก การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเอง รู้เอง (กรมวิชาการ) และในขณะเดียวกัน ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมมีประสบการณ์ชีวิตก็ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนโดยลดบทบาทของตนเอง และให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมมากขึ้น พยายามศึกษาและทดลองวิธีสอนต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อลักษณะเนื้อหาวิชา วัย ระดับชั้น รวมทั้งความสนใจของผู้เรียน เพื่อความมีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน (รังสรรค์ มุขะมา, 2522) และได้กล่าวมาแล้วว่าวัตรกรรมการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนสามารถตอบสนองและสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร อันจะมีผลให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ผู้เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้ครูได้มีการยอมรับและนำวัตรกรรมการเรียนการสอนไปใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารายฉบับวัตรกรรมการศึกษาค้นการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งการยอมรับวัตรกรรมของครูผู้สอนนั้น โรเจอร์ และ ชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971 อ้างถึงใน สำลี และ เฝ้าไทย ทองธิว, 2526) ได้กล่าวว่า การยอมรับวัตรกรรมของบุคคลเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการยอมรับวัตรกรรม ดังต่อไปนี้

1. ขั้นรับรู้ (Awareness Stage) โดยที่บุคคลที่จะเรียนรู้ถึงวัตรกรรม แต่เป็นการเรียนรู้อย่างคร่าว ๆ ยังไม่ทราบรายละเอียดมากนัก
2. ขั้นสนใจ (Interest Stage) โดยที่บุคคลเกิดความสนใจและพยายามพยายามจะหารายละเอียดเกี่ยวกับวัตรกรรม
3. ขั้นการชั่งใจ (Evaluation Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะใช้การไตร่ตรองถึงวัตรกรรม คำนึงถึงผลดี ผลเสีย ฯลฯ ในการใช้วัตรกรรม โดยอาจจะตัดสินใจทดลองใช้หรือไม่ทดลองใช้วัตรกรรมนั้น ๆ ในขั้นนี้

4. ขั้นการทดลองใช้ (Trial Stage) บุคคลจะทดลองใช้นวัตกรรมในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ เพื่อดูความเป็นไปได้ในการใช้ และผลที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ ก่อนที่จะนำไปใช้จริง

5. ขั้นทดลองใช้นวัตกรรม (Adoption Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะนำนวัตกรรมไปใช้ในสถานการณ์จริง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด คือ จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และสุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 11 นี้ มีปริมาณการจัดการศึกษาคอนข้างสูง คือมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 4,556 โรงเรียน ครูผู้สอน 45,127 คน และมีจำนวนนักเรียนสูงถึง 1,134,826 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532) และมีปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่น ปริมาณความหนาแน่นของนักเรียนต่อห้องสูงถึง 27 - 32 คนในทุกจังหวัด มีพื้นที่ห้องเรียนเพียง 1.36 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน มีจำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน สูงถึง 24 - 30 คน จำนวนครูต่อ 1 โรงเรียนเพียง 7 - 9 คน งบค่าเงินการค่านักเรียน 1 คน เพียง 358 - 857 บาท อัตราการมีอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะจังหวัดชัยภูมิ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) และจากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2531 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) พบว่า คุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 11 อยู่ในอันดับที่เกือบสุดท้ายของประเทศ คืออยู่ในอันดับที่ 12 จากจำนวนเขตการศึกษาทั้งหมด 13 เขต โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทุกกลุ่มประสบการณ์ (ยกเว้นกลุ่มประสบการณ์พิเศษ) ร้อยละ 55.88 เฉพาะกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 54.96 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ และอยู่ในอันดับที่ 12 ของประเทศเช่นเดียวกัน

จากเหตุผลด้านคุณภาพและปริมาณของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการศึกษาในเขตการศึกษา 11 ผู้วิจัยจึงเลือกประชากรในเขตศึกษาคังกล่าวเป็นกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษา โดยจะทำ

การศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนของครูกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ ในขณะที่เกี่ยวกับผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสถานการณ์ของตัวแปรต่าง ๆ
ที่จะมีผลต่อระดับการยอมรับนวัตกรรม ตัวแปรเหล่านี้ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และ
ประสบการณ์ในการสอน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม
ทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามการ
รับรู้ของนักเรียน และในด้านการสนับสนุนการใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ
ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบ
การณ์ชีวิตของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้วย ซึ่งข้อมูลที่ไต่จากการวิจัยคาดว่าจะ
เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ อบรมให้
ความรู้ และส่งเสริมการนำนวัตกรรมทางการศึกษาค้นการเรียนการสอนของครูกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 เพื่อเป็นการเสริมสมรรถภาพของครูที่จะจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ และ
บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อม
สำหรับครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่การ
สอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่จะประกาศใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา
2534 นี้ ดังนั้นการศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 จึงนับได้ว่าเป็นเรื่องที่ควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครู
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ที่มี เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์
ในการสอนแตกต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

แกมอส (Demos , 1978 อ้างถึงใน สุภาภรณ์ ทองเจิม, 2528) ได้ศึกษา
เรื่องการรับรู้ของครูที่มีต่อนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า ครูชายมี
การเปิดกว้างในด้านความคิดในการยอมรับนวัตกรรมมากกว่าครูหญิง สุวรรณ เอี่ยม-
สุขวัฒน์ (2522) ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูมัธยมศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา
ในด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน พบว่า มีฉันทนิยตของการยอมรับนวัตกรรม
ด้านหลักสูตรของครูที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีค่าสูงกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี
เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2521) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาของครูนวัตกรรมทางการ
ศึกษา : ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทฤษฎีกับแบบของพฤติกรรม พบว่า บุคคลที่จะ
เป็นอุปสรรคที่สุดต่อการนำนวัตกรรมมาใช้ในโรงเรียนคือ ครูที่รับราชการมานาน จาก
ผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้ คือ

1. ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา ที่เป็นเพศ
ชาย และครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นเพศหญิง มี
ระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน

2. ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีวุฒิการ
ศึกษาค่ากว่าปริญญาตรี และครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา
ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอน
แตกต่างกัน

3. ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มี
ประสบการณ์ในการสอนน้อย และครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถม
ศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก มีระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอน
แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 274 คน นักเรียน จำนวน 548 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 137 คน ปีการศึกษา 2533 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ รวมจำนวนตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 959 คน

2. นวัตกรรมการเรียนการสอนที่จะศึกษามีขอบเขตกว้างครอบคลุมนวัตกรรมการเรียนการสอน 15 วิธี ได้แก่ การสอนโดยใช้เพื่อนช่วยสอน การสอนเป็นรายบุคคล การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ การสอนแบบจุลภาค การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ การสอนแบบรอบรู้ การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนโดยใช้เครื่องช่วยสอน การสอนแบบทักษะกระบวนการ การสอนแบบโครงการ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนโดยใช้ชุดการสอน การสอนเป็นคณะ และการโต้วาที ธรรมชาติ

3. ตัวแปรที่จะศึกษา ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียง 3 ตัวแปร ซึ่งได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด โดยแยกเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 1 ชุด แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามการรับรู้ของนักเรียน จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 ชุด

ข้อตกลงเบื้องต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด ได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และได้รับการปรับปรุงหลังจากการนำไปทดลองใช้ มีความตรงและครอบคลุมเนื้อหา สามารถเชื่อถือได้และวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ระบับการยอมรับนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการยอมรับนวัตกรรม 5 ขั้น ของโรเจอร์ และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971 อ้างถึงใน สำลี และเผ่าไทย ทองธิว, 2526) ซึ่งเป็นไปตามลำดับดังต่อไปนี้

ก. **ขั้นรับทราบ (Awareness Stage)** หมายถึง ระยะเวลาเริ่มที่ครูกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตรับรู้ว่ามีนวัตกรรม ซึ่งอาจจะมาจากการศึกษาในสถาบันการศึกษา ค้นคว้าตำราเอกสารต่าง ๆ จากการสนทนากับเพื่อนครู เป็นต้น แต่ในขั้นนี้ครูกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตยังไม่ทราบรายละเอียดของนวัตกรรมประเภทนั้น ๆ โดยสมบูรณ์ เป็นการรับรู้อย่างคร่าว ๆ เท่านั้น และยังไม่มีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติม ถือว่าเป็นระดับที่ 1

ข. **ขั้นสนใจ (Interest Stage)** หมายถึง ระยะเวลาที่ครูกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตสนใจนวัตกรรม มีความต้องการที่จะศึกษาในรายละเอียด รวมทั้ง พยายามแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมประเภทนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเข้ารับการ อบรม ค้นคว้าตำราเอกสาร เสนอแนะให้ผู้บังคับบัญชาเชิงวิพากษ์มาให้รายละเอียด เป็นต้น ถือว่าเป็นระดับที่ 2

ค. **ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage)** หมายถึง ระยะเวลาที่ครูกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจะประเมินคุณค่าของนวัตกรรมว่าจะนำมาใช้ในทันทีหรือ เตรียมไว้ใช้ในอนาคตก ซึ่งอาจจะร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครู ขอคำปรึกษาจากผู้บังคับบัญชา ขอคำแนะนำจากวิทยากร เป็นต้น โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสีย ของการยอมรับที่จะนำมาใช้หรือปฏิเสธนวัตกรรมประเภทนั้น ๆ ถือว่าเป็นระดับที่ 3

ง. **ขั้นการทดลองใช้ (Trial Stage)** หมายถึง การที่ครูกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตนำนวัตกรรมมาทดลองใช้ในวงจำกัด ซึ่งอาจจะนำมาใช้เพียงบางส่วน หรือใช้กับนักเรียนบางกลุ่ม เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมประกอบการตัดสินใจว่าจะ นำนวัตกรรมประเภทนั้น ๆ มาใช้อย่างเต็มรูปต่อไปหรือไม่ ถือว่าเป็นระดับที่ 4

จ. **ขั้นยอมรับ, นำไปใช้ (Adoption Stage)** หมายถึง การที่ครูกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีความชอบ มีความพอใจ มีความเชื่อมั่น ว่านวัตกรรม ประเภทนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ดีกว่า มีประโยชน์มากกว่า พร้อมกับการตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรม ประเภทนั้น ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานการณจริง และในกรณี

ที่ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ใช้นวัตกรรมประเภทนั้น ๆ อยู่แล้ว ก็จัดว่าอยู่ใน
ขั้นนี้ด้วย ถือว่าเป็นระดับที่ 5

นวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง แนวคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่นำมา
ใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนที่ทำอยู่แต่เดิม เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น แนวคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่ ๆ ก็ตาม ซึ่งเกา
มาจากที่อื่นหรือที่เคยทำมาแล้ว หากสามารถนำมาใช้อย่างได้ผลในสถานการณ์ใหม่หรือ
ในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วย นวัตกรรมการเรียนการสอนที่
จะศึกษาในครั้งนี้ เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับกัน
อย่างแพร่หลาย เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสามารถนำไปปฏิบัติได้
ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา เอกสารและวารสารต่าง ๆ และได้รวบรวมกำหนดขอบเขต
นวัตกรรมการเรียนการสอนที่จะศึกษาในครั้งนี้ไว้ทั้งหมด 15 วิธี อันได้แก่ การสอนโดย
ใช้เพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) การสอนเป็นรายบุคคล (Individualized
Instructional) การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) การสอนโดย
ใช้บทบาทสมมติ (Role Play) การสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching) การสอน
แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) การสอนแบบรอบรู้ (Mastery Learning)
การสอนแบบศูนย์การเรียน (Learning Center) การสอนโดยใช้เครื่องช่วยสอน
(Teaching Machine) การสอนแบบทักษะกระบวนการ (Process Skill)
การสอนแบบโครงการ (Project Techniques) การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
(Inquiry Method) การสอนโดยใช้ชุดการสอน (Instruction Package)
การสอนเป็นคณะ (Team Teaching) และการโต้วาทีธรรมะ

ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หมายถึง บุคคลที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง
และมอบหมายให้มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 274 คน

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่ว่าด้วยกระบวนการ
การแก้ไขปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อ

ความค้ำรองอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ทั้งในค่านามมัย ประชากร การเมืองการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพปัญหา กระบวนการแก้ไข้ปัญหา และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ การดำรงชีวิต

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่เปิดทำการสอน ตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถม ศึกษา ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 137 โรงเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เขต การศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง ศึกษาธิการ จำนวน 548 คน

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือ มอบหมายให้อ่านาจอหน้าที่หรืออ่านวยการในงานต่าง ๆ ของโรงเรียน อันได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อ่านวยการโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการ ศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 137 คน

การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การนำนวัตกรรมการเรียน การสอนไปทดลองใช้ หรือนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียน การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่หาอยู่แต่เดิม ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การอ่านวยความ สะดวกให้กับครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในการนำนวัตกรรมการเรียนการสอน มาใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การอ่านวยการ -ประสานงาน การสร้างขวัญและกำลังใจ และการประเมินผล

เขตการศึกษา 11 หมายถึง เขตที่แบ่งเขตพื้นที่การจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และสุรินทร์

ประสบการณ์ในการสอนมาก หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่การสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป

ประสบการณ์ในการสอนน้อย หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่การสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา ต่ำกว่า 6 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 959 คน แยกเป็นครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 274 คน นักเรียน จำนวน 548 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 137 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด แต่ละชุดมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แบ่งออกเป็น 2 ตอน แต่ละตอนมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 15 ข้อ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยขั้นตอนกระบวนการยอมรับนวัตกรรม 5 ขั้น ของโรเจอร์และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971 อ้างถึงใน สำลี และเพ้าไทยทองฉิว , 2526) เป็นแนวทางในการสร้าง

2.2 แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน แต่ละตอนมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้วัตรกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ

2.3 แบบสอบถามชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน แต่ละตอนมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้วัตรกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 45 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถาม และติดตามรับคืนด้วยตนเองเป็นบางส่วน แบบสอบถามอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้จัดส่งไปทางไปรษณีย์และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ตามชื่อ-ที่อยู่ ที่ผู้วิจัยได้บันทึกไว้พร้อมตราไปรษณียากร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงระดับการยอมรับวัตรกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้นำมาสอนโดยการทดลองใช้และการใช้วัตรกรรมการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 3 กลุ่ม ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นทำการทดสอบค่าที (t-test) เป็นรายข้อ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามการรับรู้ของนักเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละเป็นรายข้อ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.6 ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในอันที่จะพิจารณาระดับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ของตนเองให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

2. เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในอันที่จะเผยแพร่สนับสนุนส่งเสริมอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้นำนวัตกรรมการเรียนการสอนมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะทำให้สอดคล้องกับแนวดำเนินการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2535) ได้เสนอไว้ต่อไป

3. เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ ในอันที่จะพัฒนาการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการ
เรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอบรมผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา หรือผู้ที่ จะเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
เพื่อให้มีการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ